

Nr 305.

Av herr **Fjellman**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 248, angående vissa lönefrågor vid armén och marinen m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 248/1922 finnes icke ifrågasatt någon särskild ersättning till innehavare av *regementsintendentsbefattningarna* vid armén.

Då frågan om regementsförvaltningarnas organisation och den därmed sammanhängande frågan om regementsintendenternas arbetsbörda stått på dagordningen i ett femtontal år utan att hittills hava kommit närmare sin lösning, har jag härmed velat bringa frågan under riksdagens omprövning. Jag vill därvid särskilt framhålla, hurusom intendenturkårens officerare icke äga den sporre, som ibland kan göra de ekonomiska svårigheterna lättare att överkomma, nämligen synnerligen goda befordringsmöjligheter. Tvärtom har intendenturkåren procentuellt mindre regementsofficersbeställningar än likartat organiserade militära kårer och dessutom hava ett antal av dessa fåtaliga regementsofficersbeställningar så gott som omedelbart efter kårens erhållande av militär ställning besatts med utifrån armén intransporterade officerare, medan någon förflyttning i motsatt riktning aldrig blivit vare sig ifrågasatt eller förverkligad. Intendenturofficerarnas — särskilt regementsintendenternas — arbete är dock, där det med samvetsgrannhet fullgöres, utan tvivel till den grad krävande, ansträngande samt ekonomiskt ansvarsfullt, att man utan nedsettande av linjeofficerens verksamhet kan säga, att ingen av de lika avlönade truppofficerarna kan i dessa avseenden jämföras med regementsintendenterna. Under dylika förhållanden — samma befordringsmöjligheter och samma inkomster, som officern på linjen, men betydligt mera arbete än denne och ett tyngande ekonomiskt ansvar — måste varje opartisk och i rådande förhållanden initierad granskare medgiva, att det är en omöjlighet att vinna folk för intendenturbanan, åtminstone förstklassigt, och att bibehålla kvar i tjänst den personal, som där redan inträtt.

Skall arméns förvaltning skötas på ett sätt, som motsvarar statens krav och behov, så måste även statsmakterna tänka på att avlöna den därför anställda ledande personalen med tillräckliga förmåner. Efter arbete och ansvar måste avlöningarna utgå, det torde vara en här fullgiltig sats.

Jag vill här något närmare redogöra för en regementsintendents arbets- och ansvarsområde och därmed jämväl ådagalägga, hurusom vad inom övriga förvaltningar uppdelas på ett flertal personer här är sammanfört å en enda befattningshavare. Jag vill även med citat visa, hurusom detta förhållande är känt och erkänt av alla myndigheter utan undantag, som haft med frågan att skaffa, men att hitintills icke någonsombälst av de åtgärder, som vid skilda tider föreslagits för missförhållandenas avhjälpande, lett till något resultat.

Regementsintendents ansvars- och arbetsbörda.

I egenskap av tjänstegrenschef (föredragande) och chef för truppförbandets kassaförvaltning förestår och ansvarar regementsintendenten för arbetet inom tvenne expeditioner, nämligen:

dels regementsexpeditionen intendenturavdelning och

dels regementets kassaförvaltning.

I den förstnämnda av dessa expeditioner förbereder, utreder och handlägger regementsintendenten alla förekommande förvaltningsärenden, som beröra regementets intendenturutrustning, manskapets och hästarnas förplägnad, eldning, belysning samt inre renhållning, den allmänna och enskilda lägerkassan, ekonomien rörande regementets övningar samt regementets marketenterirörelse. Därjämte förbereder och planlägger regementsintendenten regementets mobilisering i vad angår intendenturutrustning, underhåll och förläggning. I egenskap av föredragande i intendenturärenden åligger det alltså regementsintendenten att efter verkställda förberedande arbeten föredraga ärendena inför regementschefen i så utrett skick, att regementschefen med stöd härav kan fatta sina förvaltningsbeslut. Lasset drages sålunda här av regementsintendenten, vilken utreder alla ärenden och utarbetar alla förslag, gör allt förberedande arbete och sedan förelägger regementschefen resultatet härav. Ansvaret för de av regementschefen på regementsintendents föredragning fattade besluten delar han till lika delar med den beslutande. Men i motsats till andra beslutande myndigheter stannar det icke för regementsintendents vidkommande med att delta i beslutens fattande — han är även den som skall verkställa besluten, en effektuerande myndighet som närmare visas nedan.

Den andra expeditionen är, som ovan nämnts, regementets kassaförvaltning, vari förberedas och avgöras ärenden rörande kassaväsendet.

Kassaväsendet vid regementet utgör en särskild, från övriga förvaltningsärenden helt skild tjänstegren, och ombesörjes inom kassaförvaltningen av regementsintendenten såsom ensam beslutande. I denna sin egenskap lyder regementsintendenten direkt under fördelningsintendenten.

Till kassaväsendet hör:

uppbörden av de medel, som anvisats för bestridande av regementets utgifter eller eljest inflyta, däri inbegripet pensionsmedel samt medel tillhörande enskilda lägerkassan;

verkställandet av förekommande utbetalningar, vilka grunda sig på fastställda stater, avlöningsreglementen, Kungl. Maj:ts särskilda föreskrifter samt förvaltningsbeslut av regementschefen eller högre förvaltningsmyndighet;

räkenskapernas förande och verifiering, samt kontrollen över och redovisningen av de medel, som ingå uti de under kassaförvaltningen sorterande räkenskaperna.

Efter denna allmänna orientering om vad, som i stora drag faller inom regementsintendentens ansvars- och arbetsområde, kan det, till belysande av den föreliggande frågan, vara på sin plats att mera i detalj ingå på regementsintendentens åligganden härutinnan.

Håller man sig till en början till de tvenne huvudgrupperna, nämligen intendenturutrustning och underhåll, må nedanstående framhållas:

Till ärenden angående regementets intendenturutrustning räknas anskaffning, vård, underhåll och redovisning av samtliga beklädnads-, remtyg- och utredningspersedlar (för personal och hästar), reglementerade och ekonomifordon, velocipeder, automobiler, strålkastarmateriel, idrotts- och gymnastikmateriel, signalmateriel, musikinstrument, kasern- och stallinventarier, förplägnadsutredning samt tvätt ävensom för ifrågasvarande materiels och inventariers vård, underhåll och reparation erforderliga redskap, instrument och materialier.

Anskaffningen och tillhandahållandet åt truppförbanden av den av ovan uppräknad materiel, vilken kan rubriceras såsom helfabrikat och vara modeller i vederbörlig ordning fastställt, sker numera mestadels visserligen genom arméförvaltningens försorg från de centrala förråden. En stor del — synnerligast materialier — måste dock av regementsintendenten upphandlas i allmänna marknaden med tillämpning av gällande leveransförordning. Denna förordning måste regementsintendenten känna och tillämpa till punkt och pricka i alla dess ofta ganska

svårtydda detaljer. Härtill kommer förhandlingar med leverantörer, leveranstvister o. d., varvid regementsintendenten måste besitta en ganska avsevärd juridisk fackkännedom.

Till förrättningar, som stå i direkt samband med kontrollen och redovisningen av regementets uppbörd av intendenturmateriel, torde räknas besiktning, inspektion och inventering av sagda materiel.

I dylikt avseende åligger det regementsintendenten att verkställa besiktning ej mindre av till leverans anmäld materiel samt kontrollera dess avtalade mängd och kvalitet utan även sådan materiel, vilken, såsom varande för all vidare användning i tjänsten obrukbar, föreslagits till kassation. Det åligger honom vidare att närvara vid och i förekommande fall jämväl själv verkställa författningsenligt anbefallda inventeringar av huvud- och kompaniförråd. Tillsammans med regementschefen verkställer han årligen förekommande inspektioner av självhushållningen samt vården av intendenturutrustningen vid kompanierna (skvadroner, batterier). Att han därjämte är skyldig närvara vid av arméfördelningschefen företagna inspektioner av självhushållningen vid truppförbanden är självklart. Med hänsyn till det regementsintendenten påvilande ansvaret i andra hand för all uppbörd av intendenturmateriel vid regementet är han skyldig att utöva en ingående kontroll över sagda uppbörd ävensom över vid truppförbandet befintliga intendenturverkstäder, tvättinrättning och övriga intendenturanstalter. Uti sådant avseende tillkommer det jämväl honom att så föra vederbörliga förrådskontrollböcker och övriga redovisningshandlingar, att han städse har överblick över persedelbeståndets olika detaljer. Den reella innebörden av denna kontrollskyldighet kommer att nedan närmare utvecklas. Under de senare åren har jämväl regementsintendenten i sin befattning med intendenturverkstäderna fått arbetarnas lönefrågor och andra dithörande ärenden att brottas med, vilka ärenden många gånger visat sig vara av ganska svårlöst natur.

Med avseende å regementets krigsberedskap, i vad densamma avser mobiliseringsutrustningen, åligger det regementsintendenten att utarbete regementets utrustningsplan med därtill hörande bilagor samt dessutom städse övervaka att densamma befinner sig i ett sådant skick, att dess tillämpning vid inträffande mobilisering icke äventyras.

Till ärenden, rörande regementets underhåll, räknas anskaffning, magasinering, kontroll och redovisning av för truppförbandet erforderlig proviant, furage samt bränsle-, lyse- och renhållningsmaterialier.

Anskaffning av livsmedel och bränsle m. m. sker endast i mindre utsträckning (beträffande reservlivsmedel och vissa konserver) genom

arméförvaltningens försorg. På det stora hela taget måste det mesta upphandlas i allmänna marknaden på samma sätt som ovan nämnts rörande utrustningen. Dyliga upphandlingar såväl av livsmedel som bränsle ställa stora krav på regementsintendentens sakkunskap såväl i varukännedom som beträffande läget på och fluktuationerna inom marknaden för alla de olika varor, vilka göras till föremål för upphandlingar.

I egenskap av föredragande rörande ärenden, som beröra regementets förplägnad och underhåll i övrigt, åligger det regementsintendenten:

att utöva närmaste uppsikten över och kontrollen av regementets proviant- och furagemagasin samt förrådet av bränsle- och lysematerialier samt beträffande ifrågavarande uppbörd bära ansvaret i andra hand;

att leda och övervaka tjänsten vid regementets kök och magasin;

att föra magasins- och förrådskontrollbok över uppbörden vid regementets proviant- och furagemagasin samt förråd av bränsle- och lysematerialier;

att inom vederbörlig anslagsram (gällande normalportions- och rationspris) uppgöra och underställa regementschefen utspisnings- och utfodringsstater;

att till såväl beskaffenhet som mängd kontrollera de varor (proviant, furage samt bränsle- och lysematerialier) som levereras till regementets magasin resp. förråd; samt

att verkställa föreskrivna inventeringar av proviant-, furage- och bränsleuppbörden vid regementet.

Å samtliga uppbördsmän för proviant, furage och bränsle ävensom förrådsförvaltaren skall regementsintendenten vara kontrollant, d. v. s. han skall föra kontrollbok över var och ens uppbörd så att han städse kan veta för vilka varumängder vederbörande stå i ansvar. För denna kontroll, liksom för all annan kontroll, som regementsintendenten har att utöva, finnes stadgat *ansvar i andra hand*, d. v. s. om uppbörds mannen förskringrar något av sin uppbörd och själv icke kan ersätta bristen är regementsintendenten betalningsansvarig, försåvitt han underlåtit någon av de kontrollåtgärder, som finnas anbefallda. Då dessa kontrollåtgärder äro så omfattande, att med bästa vilja regementsintendenten omöjlig kan utföra dem alla, blir han i praktiken borgensman för sina uppbördsmän.

Går man litet närmare in på förfaringssättet med proviantartiklarna och deras vidare öden har regementsintendenten under sig *regementets kokinrättning*. Här åligger det honom att sammansätta lämpliga utspisningsstater och matsedlar, så att en omtyckt och närande utspisning åstadkommes. Detta måste då ske inom anslagets (portionsprisets) ram,

vilket ofta är rätt så svårt, i det jämväl visst näringsvärde, vissa kalorier, skall uppnås i portionen, vilket ingalunda alltid är lätt att förena med kravet å omtyckt och välsmakande föda. Vidare strävar man naturligen att köksavfallet skall bli så ringa som möjligt, men det som ändå alltid uppstår skall försäljas på för kronan förmånligaste sätt.

Porslin, knivar och gafflar m. m. skall anskaffas, diskningen skall ordnas så, att med minsta arbetsåtgång största trevnad, renlighet och hygien vinnas och i övrigt alla trevnadsanordningar i matsalen utfunderas, anbefallas och förverkligas.

Vid högtider är det regementsintendenten, som skall föranstalta om extra förplägnad och andra dylika åtgärder för att bereda truppen trevnad och helgkänsla.

Förberedelserna till och arbetet under de årligen vid truppförbanden anordnade fälttjänstövningarna taga även i ej föraktlig mån regementsintendentens tid och omsorger i anspråk. För varje dylik övning åligger det honom att inom övningens såväl militära som ekonomiska ram i detalj planera och utarbeta förslag till bestämmelser rörande förplägnad, utrustning och även i viss mån förläggning, varvid, inom för fredsförvaltningen gällande ekonomigränser, krigsförvaltningsreglementena i största möjliga utsträckning skola tillämpas. Under själva övningarna, i den mån regementsintendenten däri deltagar, är hans mesta och ansvarsfullaste arbete förlagt till den del av dygnet, då i allmänhet stridshandlingarna avslutats, d. v. s. nattetid. Härtill kommer, att under regementsintendentens deltagande i dylika övningar måste i regeln fredsarbetet i expeditionerna ligga nere, varför efter hemkomsten till garnisonsorten arbetet under en tid framåt i alldeles särskild grad anhopats.

I egenskap av redogörare för truppförbandets enskilda lägerkassa tillkommer det regementsintendenten bestyr med kassans redovisning och räkenskapernas förande, tillsyn, kontroll och redovisning av kassans materiel ävensom omsorgen för att inom ramen för författningsenliga föreskrifter tillföra kassan största möjliga inkomster.

Vad ovan anförts torde utgöra regementsintendentens huvudsakliga åligganden i egenskap av tjänstegrenschef och föredragande i intendenturärenden.

I egenskap av ensam beslutande i kassaärenden och föreståndare för regementets kassaförvaltning åligger det regementsintendenten:

att förrätta till kassaväsendet hörande göromål med redovisningsskyldighet och uppbördsmanansvar i första hand för alla av kassaförvaltningen mottagna eller till densamma inflytande penningmedel ävensom för kassaförvaltningens värdehandlingar,

att verkställa alla förekommande utbetalningar eller tillhandahålla vederbörande därför erforderliga belopp (förskott),

att ombesörja för kassaförvaltningen erforderlig skriftväxling, upp-
sätta och föra föreskrivna räkenskaper samt avlägga månatlig redovisning för sin medelsförvaltning, samt

att, då regementschefen så bestämmer, redogöra för kassaärende och meddela honom upplysningar om sådant ärende.

I enlighet med vad ovan sagts tillkommer det sålunda regementsintendenten bl. a. att månatligen utbetala avlöning till officerare och underofficerare, vilket innebär att 60- à 70,000 kronor skall av honom personligen utbetalas till ett 70-tal personer i småposter, växlande från 1,000 kronor ned till 100 kronor eller mindre. I samband härmed är regementsintendenten emellertid skyldig att av samtliga avlöningstagare innehålla pensionsavgifter, ersättning för bekommen proviant, persedlar eller furage. Vilket med andra ord vill säga, att regementsintendenten i samband med avlöningens utbetalande bliver föreståndare och ansvarig för ett intressekontor av icke föraktliga dimensioner. Manskapsavlöningen utbetalas visserligen icke av regementsintendenten personligen, utan genom vederbörande kompanichefs försorg, men det åligger regementsintendenten dock, dels att på förhand utfärda erforderliga anvisningar och tolkningar, därest författningarna äro svårtydda, dels ock att i detalj granska samtliga de avlöningslistor — månatligen vid ett infanteriregemente uppgående till ett trettiotal — vilka upprättats och kvitterats vid utbetalandet av manskapsavlöningen. Ehuru regementsintendenten personligen bliver ekonomiskt ansvarig för i dessa avlöningslistor förekommande orättade felaktigheter, har han dock endast några få dagar till sitt förfogande för dessa handlingars detaljgranskning, och betänketiden härvidlag är ringa, då samtliga förrättningar härutinnan skola ske på förut bestämda tider.

Ser man nu till det *ansvar*, under vilket regementsintendenten arbetar, så kan detta i korthet uttryckas så: personlig betalningsskyldighet för varje misstag. Ifråga om förvaltningsärendena delar han denna betalningsskyldighet med chefen, i kassaärenden har han den ensam. Och detta är ett ansvar, som verkligen utkräves, i det så snart en författning icke tolkats riktigt eller av en eller annan anledning bland den stora mängd utbetalningar, som ske, ett belopp felaktigt utbetalts, yrkas och uttages återbetalningen av det felaktigt utgivna personligen hos regementsintendenten. Huruvida han sedan kan med godo eller ondo få igen något av den, som verkligen mottagit medlen, är hans privatsak. I regeringsrättens årsbok, som upptager alla i sista instans avdömda mål

av denna art, finner man, i vilken stor utsträckning denna återbetalnings-skyldighet ålägges regementsintendenterna, och detta med fullt fog, då naturligen man måste omgärda statskassan med starka garantier för förluster härutinnan. Regementsintendenterna sätta ej heller ifråga riktigheten och det berättigade häri, de begära endast att den ekonomiska risk de löpa skall kompenseras av staten i någon mån genom avlöning i proportion till denna risk; de begära så att säga en riskpremie.

Utöver vad som härövan framhållits såsom regementsintendentens huvudsakliga ansvars- och arbetsområde, har han dessutom sig ålagt att planlägga och leda viss personals utbildning vid regementet.

Till denna personal räknas vid regementet för sin utbildning kommanderade intendents-, reservintendents- och förvaltareaspiranter ävensom regementets egna krigskassörselever, kommissarier och kokvagnskockar. Särskilt planläggningen och ledandet av kommissariers och kokvagnskockars utbildning taga med naturnödvändighet regementsintendentens tid och omsorger mycket kraftigt i anspråk. Ty det är allmänt känt och erkänt, att den omständigheten att kommissarier och kokvagnskockar illa utbildats givetvis kommer att återfalla på regementsintendenten i form av anmärkningar från kompanierna på uteblivna livsmedel eller dåligt anrättad mat.

Utöver denna lärareuppgift har han även att undervisa regementets officerare och underofficerare i för fred och krig gällande förvaltningsreglementen och förvaltningsbestämmelser. Då i regel han ensam vid regementet besitter den härför nödvändiga författningskännedomen kan denna lärareuppgift understundom bliva rätt omfattande.

Om man i detta sammanhang granskar, vilka arbetskrafter, som stå till regementsintendentens förfogande för att fullgöra denna ansenliga arbetsprestation, finner man, att de äro av synnerligen blygsamma dimensioner. Författningen består hjälpen av en underofficer, vilken — märk väl — icke erhållit någon specialutbildning för denna sin verksamhet, utan tillkommer det regementsintendenten att, därest han vill draga största möjliga nytta av denna arbetskraft, såväl teoretiskt som praktiskt utbilda honom till sitt biträde. Därutöver torde i allmänhet regementsintendenten för sina två expeditioner kunna räkna på att erhålla ett eller två skrivbiträden, vilka det tillkommer honom att ytterligare utbilda och göra kompetenta för detta sitt kall.

För den, vad energi och arbetsförmåga angår, mera genomsnittligt utrustade regementsintendenten måste den på honom vilande snart sagt obegränsade arbetsbördan, som sagt, tendera därhän, att han i detalj icke kan handlägga och utföra alla arbeten, utan måste överlämna en del,

att utföras av underlydande personal. Härigenom är enda möjligheten för honom beredd att erhålla andrum och tid att ägna sig åt andra viktigare och ansvarsfullare tjänsteförrättningar. I medeltal torde tjänstgöringstiden i kasern för regementsintenden utgöra 7 à 8 timmar, men i regeln förekommer jämväl hemarbete om aftnarna, sedan arbetet i kasern för dagen avslutats. Under vissa perioder av särskilt brådskande natur ha även nätterna i ej oväsentlig utsträckning måst tagas i anspråk för medhinnande av förelagda arbeten. Som regel måste även under sön- och helgdagar arbetet fortgå för att medhinna de förelagda arbetena inom föreskriven tid. Man torde komma sanningen ganska nära, då man som ett kriterium på regementsintendentens stora arbetsbörda anför det gängse, men dock berättigade talesättet, att sön- och helgdagar äro regementsintendentens bästa och mest givande arbetsdagar.

Erfarenheterna från de senaste tio åren, då den ene efter den andre — alla personer i sin bästa ålder — blivit nödsakade söka tjänstledighet på grund av med läkarbetyg styrkt överansträngning, tala sitt tydliga språk.

För att ställa den svenske regementsintendentens oerhörda arbetsbörda i jämförande belysning med förhållandena inom vissa utländska arméer, må framhållas, att i Tyskland (fredsorganisation före kriget) regementets förplägnad sköttes av en särskild förvaltning Küchenverwaltung) bestående av ett flertal officerare och tjänstemän, utrustningen av en kommission (Bekleidungskommission) bestående av 4 à 5 officerare och tjänstemän, varjämte för den rena kassatjänsten funnos anställda 3—4 kassörer med officers ställning (Zahlmeister). I Frankrike ha utrustning, underhåll och kassagöromål var sin särskilda målsman och ansvarige tjänsteutövare. I ingen armé har man hopat en sådan arbetsbörda med åtföljande ekonomiskt ansvar å en enda person som på den svenska regementsintendenten.

Jag går nu att göra en axplockning ur de yttranden i frågan, som tid efter annan avgivits av olika myndigheter, och utvisa dessa, hurusom alla, militära och civila myndigheter utan undantag, som haft med frågan att skaffa, kommit till insikt om att den arbetsbörda, som tynger regementsintendenten, icke står i skälig proportion till dennes avlöning och ställning. Jag börjar därvid med uttalanden från Intendenturkårens ansvarige chef.

I *chefens för Intendenturkåren* underdåniga framställning till Konungen angående stat för Intendenturkåren för år 1919 anföres bland annat:

»Den alltjämt fortgående stegringen av regementsintendenternas arbetsbörda har under den senaste tiden antagit en sådan omfattning, att enligt samstämmig erfarenhet en mans krafter icke längre förslå för ett tillfredsställande upprätthållande av regementsintendentsbefattningarna, särskilt vid infanteriregementena. För att i någon mån bereda dessa en lättnad har jag hos Eders Kungl. Maj:t gjort framställningar, åsyftande ett mera rationellt utnyttjande av de värnpliktiga krigskassörerna. Det torde emellertid kunna redan nu med bestämdhet fastslås, att åtgärder inom en icke avlägsen framtid måste vidtagas för ökande av de fast anställda arbetskrafterna vid infanteriets regementsintendenter. Då denna fråga kan lösas endast genom en omfattande kaderökning har jag dock icke ansett mig beredd att nu göra någon framställning härutinnan.

De avlöningsförmåner, som nu utgå till Intendenturkårens personal, äro de samma som för arméns befäl i övrigt. Någon hänsyn till det med det övervägande flertalet intendenturbefattningar förenade högst betydande ekonomiska ansvaret har sålunda icke tagits vid förmånernas bestämmande. Den utveckling intendenturtjänsten efter antagande av den nya härordningen tagit, har emellertid ytterligare framhävt det obilliga häri, och torde såsom belysande härför förtjäna framhållas, att de statsanslag förutom avlöningsmedel m. m., som under år 1918 skola i egentlig mening förvaltas av intendenturpersonalen, belöpa sig sammanlagt till minst 50,000,000 kronor, varjämte statens under samma personals förvaltning och vård stående materiel och annan egendom uppgår till ett värde av omkring 140,000,000 kronor. Särskilt skarpt faller det nu påpekade förhållandet i ögonen, om man jämför personalens avlöning med de förmåner, som av enskilda arbetsgivare beredas innehavare av sysslor med motsvarande ekonomiska ansvar. Konkurrensen med den enskilda marknaden har redan gjort sig på ett kännbart sätt gällande och torde för framtiden komma att göra det i allt högre grad, enär intendenturpersonalen genom sin utbildning och arten av sin verksamhet äger särskild användbarhet i enskild tjänst.

Det torde därför vara i hög grad önskvärt, att åtgärder med det snaraste vidtagas för att, så vitt möjligt, motväga detta missförhållande. Den särskilda avlöning, som i detta syfte borde tillkomma intendenturpersonalen, kan självfallet icke föreslås så hög, att densamma skulle utgöra en ekvivalent ersättning för vederbörandes ekonomiska ansvarighet enligt i det civila livet gängse uppfattning. Fastmera torde densamma i stort sett böra uppfattas som ett erkännande av att ett betydande sådant ansvar påvilar intendenturpersonalen.»

I *chefens för Intendenturkåren* framställning till statsrådet och chefen för lantförsvarsdepartementet den 28 juli 1920, återfinnes följande:

»Den närmare undersökning angående det tänkta lönesystemets verkningar på intendenturkåren vid armén, som de sakkunniga därefter utföra (sid. 285—287), resulterar däri, att de sakkunniga, vad officerarna beträffar, dels finna systemet icke komma att medföra någon rubbning av officerskårens rekrytmöjligheter, dels ej heller proportionen mellan det nuvarande antalet kaptensbeställningar av 1 och 2 klassen vara sådan, att upphävandet av denna klassindelning skulle för personalen medföra någon ekonomisk olägenhet, som behövde kompenseras vid det nya systemets införande.

I överensstämmelse härmed hava ifråga om den tillfälliga löneförbättringen intendenturkårens officerare behandlats på fullkomligt samma sätt som officerare i allmänhet.

De slutsatser, vartill de sakkunniga sålunda kommit, torde vara fullt följdriktiga i betraktande av den utgångspunkt de sakkunniga synas hava anlagt för frågans bedömning, nämligen det faktiska avlöningsläget, utan hänsyn till huruvida avlöningen för respektive beställningar kan anses väl avvägd i förhållande till beställningens (befattningens) betydelse, ansvars- och arbetsbörda.

Då det nu emellertid gäller en löneroglering av definitiv natur, synes det icke vara möjligt att beträffande intendenturkårens beställningar fasthålla vid sakkunnigas tidigare intagna ståndpunkt. I ett sådant läge synes mig frågan icke kunna inskränkas till en huvudsakligen formell diskussion angående lämpligaste formen för tillämpningen av de militära löneskalorna på intendenturkårens beställningar, utan måste densamma utvidgas att gälla sättet att betrygga åt armén tillgång på en skicklig och intresserad intendenturpersonal, ej blott så tillvida att erforderliga beställningar kunna rekryteras med fullt kvalificerad personal, utan även så, att den personal, som en gång vunnits för kåren, icke genom disproportionen mellan sina militära löneförmåner och de förmåner, som bjudas av enskilda företag för något så när jämförliga poster, över hövan frestas att i förtid lämna den aktiva tjänsten.

Det lider nämligen intet tvivel, särskilt vad officerarna beträffar, att den militära och fackliga utbildningen i förening med den skolning i ansvarsfull ekonomisk verksamhet, som kommer intendenturpersonalen till del, gör densamma i regeln synnerligen väl skickad att med framgång bestrida civila befattningar av motsvarande natur.

Det ligger i sakens natur, att det ofta blir de dugligaste och för intendenturtjänsten värdefullaste personerna, som i första hand lockas

att övergå till civil verksamhet. Intendenturkårens avlöningsförhållanden böra därför ordnas så, att de ej blott betrygga rekryteringen utan även förmå kvarhålla personal vid intendenturtjänsten.

Givetvis är det omöjligt, att för en hel kår tillmäta avlöningarna så högt, att de bliva i och för sig *fullt* konkurrenskraftiga gentemot enskilda företag, men detta torde icke heller vara nödvändigt i betraktande av de fördelar, som i övrigt anses vara förenade med statsanställning.

Av synnerlig vikt är emellertid, att de *jämförelser* som av intendenturpersonalen göras mellan deras egna avlöningsförmåner och de avlöningar, som utgå till *jämförliga befattningshavare vid andra statens verk*, icke utfalla till personalens nackdel. De sakkunniga hava vid olika tillfällen framhållit svårigheterna att göra fullt hållbara jämförelser mellan civila och militära tjänster. Dessa svårigheter äro dock väsentligt mindre, då det gäller intendenturpersonalen än i fråga om den övriga militära personalen. I själva verket torde det mången gång vara lättare att göra adekvata jämförelser mellan intendenturbefattningarna och vissa befattningar i civila verk än mellan intendenturbefattningar och rent militära befattningar.»

Jag håler alltså före, att intendenturkårens avlöningssystem även för framtiden bör vara grundat på det militära systemet så till vida, att avlöningarna följa beställningarna och icke befattningarna, även om detta skulle anses icke kunna ske utan viss modifikation av avlöningsskalorna.

Däremot anser jag icke, att den avlöning, som kan komma att bestämmas för officerare och underofficerare i övrigt, utan vidare kan vara normerande för motsvarande beställningar vid intendenturkåren. Redan den två-åriga förvaltningsutbildning, som kårens personal underkastat sig, utöver sin förutgående rent militära utbildning, synes medföra en ökad användbarhet, som borde berättiga till ökade förmåner. Då vidare, såsom jag förut framhållit, flertalet av de befattningar, vari intendenturpersonalen användes äro så ekonomiskt betydelsefulla och förenade med ett verkligt förvaltningsansvar av sådan omfattning, att någon jämförelse med övriga militära befattningar icke är möjlig, synes fastmera skäligt, att *intendenturkårens avlöningar läggas högre än de rent militära kårernas*.

Slutligen har *generalintendenten och chefen för intendenturkåren* gjort ett beaktansvärt personligt uttalande i frågan. Med anledning av sin förestående 60-års dag av tidningen N. D. A. anmodad att göra ett uttalande i någon honom om hjärtat liggande fråga anför generalmajor Frölich (N. D. A. den 11 april 1921):

»Genom 1907 års förvaltningsreglementen, vilka på ett i stort sett synnerligen lyckligt sätt ordnade tjänsten inom arméns förvaltning, uppdrogos bestämda riktlinjer för de olika förvaltningsärendena, så att dessa allt efter sin olika natur av artilleri-, fortifikations-, intendentur-, sjukvårds-, veterinär- eller kassaärenden fingo sina bestämda tjänstevägar med särskilda föredragande hos de olika förvaltningsmyndigheterna. Härvid gjordes dock ett undantag beträffande intendentur- och kassaärenden, så att dessa fortfarande blevo sammanslagna vid regementena på sådant sätt, att regementsintendenten skulle handlägga och vara föredragande i båda dessa grupper av ärenden, vilka åter i arméförvaltningen fortfarande blevo fullständigt skilda åt och handlades på olika departement. Denna förening av intendentur- och kassatjänst vid regementena har emellertid åstadkommit, att regementsintendentens arbetsbörda under årens lopp blivit över hövan stor och så krävande, att den gått över gränsen för vad lämpligt är och vad rätt och billighet tillåta. Det kan även förtjäna anföras, att de senare åren lämnat upprepade exempel på regementsintendents överansträngande, och att i utlandets arméer de göromål, som inom vår armé utföras av regementsintendenten, i allmänhet bestridas av ett flertal personer av officers tjänsteställning.

En för några år sedan gjord utredning beträffande intendenturtjänsten vid truppförbanden visar, att den tid, som kan ägnas åt övervakandet av verksamheten vid matinrättningar, magasin, förråd, verkstäder m. fl. under regementsintendentens överinseende stående anstalter, är alldeles otillräcklig för främjandet av ett ekonomiskt gott resultat. Och dock är det givetvis på denna verksamhet, som tyngdpunkten av regementsintendentens arbete bör vila, ty här kan han genom sin personliga insats befordra sparsamhet i hushållningen och på samma gång tillgodose truppens berättigade krav på en god förplägnad och förläggning samt så långt möjligt är sörja för dess tillfredsställande utrustning med såväl beklädnads- som övriga persedlar.

Att emellertid blott en otillräcklig tid kan ägnas åt den ifrågasvarande praktiska verksamheten har till stor del sin grund däri, att kassatjänsten med vad därtill hörer kräver ett så omfattande arbete och att detta i regeln blir i första hand tillgodosett, en omständighet, som återigen helt naturligt beror därpå att kassaärenden lättare än andra ärenden kunna medföra ekonomisk förlust för regementsintendenten, som ensam bär personligt ansvar för de misstag, som till äventyrs kunna begås. Att den rena intendenturtjänsten därigenom blir lidande, och att detta är ett missförhållande, som bör rättas, torde vara allmänt erkänt,

och frågan härom har också sedan många år tillbaka varit föremål för utredningar och förslag samt från vederbörande myndigheter avgivna yttranden. I allmänhet har man härvid ansett, att saken lättast kunde lösas så, att i konsekvens med 1907 års förvaltningsorganisation intendentur- och kassatjänsten fullständigt skildes åt vid regementena, liksom fallet är i arméförvaltningen; men då härigenom en särskild person erfordrades såsom regementskassör och sålunda en utökning av regementenas personal skulle behövas, har frågan tillsvidare fått vila. I hög grad önskvärt vore emellertid, att saken behjärtades vid nu förestående revision av försvarsväsendet och på ett eller annat sätt funne sin lösning, ty att lättandet av regementsintendenternas arbetsböda är ett statsintresse med hänsyn till kraven på en fullgod intendenturförvaltning är otvivelaktigt, och har icke heller av någon myndighet blivit bestritt, utan har kravet härpå tvärtom framhållits såsom synnerligen berättigat.

Vad nu blivit anfört beträffande den maktpåliggande tjänsten för regementsintendenterna, innebär intet eftersättande i uppskattningen av den övriga intendenturtjänsten inom armén, nämligen vid de högre staberna och de centrala förvaltningsorganen samt vid intendenturtrupperna och truppförbandens förråd. Vad särskilt den sistnämnda tjänsten beträffar, skulle det förtjäna framhållas, hurusom förrådsförvaltarnas krävande arbete och mycket stora uppbördsansvar är allt för ringa avlönat, men att här ingå på denna fråga, skulle föra för vida. Säkert är, att överallt är arbetet ansvarsfullt och krävande, och det har varit mig ett nöje att kunna begagna detta tillfälle att giva ett offentligt erkännande åt det sätt, varpå det utföres av indenturkårens personal av alla grader».

1918 års militära avlöningssakkunniga, inför vilka en representant för indenturkåren hade tillfälle att redogöra för den arbetsböda och det ansvar, som påvilade regementsintendenterna, togo ingående kännedom om regementsintendenternas arbetsomfattning och funno därvid att de resta kraven på någon gottgörelse särskilt för denna slitande tjänst var befogad. De sakkunniga anföra i frågan (betänkandet Del. II sid. 104 och följande):

»Vad då först beträffar officerare vid indenturkåren torde få erinras därom, att framställningar vid olika tillfällen gjorts om vidtagande av åtgärder till lättande av den stora arbetsböda, som påvilar dem bland nämnda officerare, vilka placeras som regementsintendenter.

Enligt arméns nuvarande förvaltningsorganisation åligger det innehavarna av dessa befattningar icke blott att vara föredragande inför regementschefen av förvaltningsärenden angående förplägnad, intendenturmateriel m. m., utan även att i egenskap av chefer för resp. kassa-

förvaltningar vara självständigt beslutande och ansvariga i s. k. kassa-ärenden. Med sådant ärende förstås samtliga frågor angående kassa-, räkenskaps- och medelsredovisningsväsendet ävensom angående avlöning med därav föranledda utbetalningar, vilka grunda sig på fastställda stater, reglementet för arméns avlöning under fred och andra allmänna författningar, Kungl. Maj:ts särskilda föreskrifter samt beslut av vederbörande högre myndigheter. Det är sålunda en stor mångfald av göromål, som ålagts ifrågavarande personal. Därjämte är särskilt att beakta det stora ekonomiska ansvar, som är förenat med chefskapet för kassaförvaltningarna.

För att lätta intendenturofficerarnas arbetsbörda och i någon mån minska det dem påvilande ansvaret hava vid olika tillfällen vissa organisationsändringar ifrågasatts. Förslag har sålunda framställts därom, att åtminstone vid de större truppförbanden skulle, förutom regementsintendenten, anställas ytterligare en intendenturofficer i egenskap av expeditionsintendent, en åtgärd, som i tillämpliga delar vidtagits inom marinen vid de särskilda kustartilleriregementena. Såsom en annan utväg till frågans ordnande har man tänkt sig, att för kassa-, räkenskaps- och redovisningsväsendet skulle vid truppförbanden inrättas särskilda beställningar för krigskassörer. Intetdera av dessa förslag har emellertid kommit till utförande och tvivelaktigt torde väl vara, om någon mera väsentlig lättnad i de arbetsuppgifter, som åligga regementsintendenterna kan komma att beredas dem i samband med den omorganisation av försvarsväsendet, som nu är förestående. Vid sådant förhållande hava de sakkunniga funnit sig böra föreslå, att i samband med förevarande lönereglering en särskild ekonomisk fördel i form av arvode måtte beredas de mest betungade regementsintendenterna och med dem likställda andra intendenturtjänstemän.»

Även *militieombudsmannen* har funnit, att regementsintendenternas ställning och arbetsbörda vore av den art, att särskilda åtgärder borde vidtagas. Uttalanden härom återfinnas i såväl 1918 års som i senaste ämbetsberättelsen.

I 1918 års ämbetsberättelse anför dåvarande militieombudsmannen (ämbetsberättelsen, sid. 10): »Om således kan sägas att arbetsbördan särskilt för auditörerna efter genomförandet av omorganisationen av den militära rättskipningen blivit stor, kan ett motsvarande omdöme med ännu långt större fog fällas i avseende å arbetsbördan för regementsintendenterna, vilkas befattningar icke såsom krigsdomares och auditörers organiserats såsom bisysslor utan avsetts att bereda sina innehavare full sysselsättning, men i regel — åtminstone vad angår större delen av

året — torde kräva mera arbete än i längden kan utföras av en enda person utan risk för hälsa och bibehållen arbetsduglighet. Med hänsyn jämväl till de högst betydande värden, som stå under regementsintendenternas vård och förvaltning, kan sätas i fråga, om icke redan ur rent ekonomisk synpunkt vore fördelaktigt för statsverket att av regementsintendenternas mångskiftande göromål någon del anförtroddes åt andra fackutbildade personer att av dem utföres icke i egenskap av regementsintendenternas biträden utan på eget ansvar.

Att icke blott göromålens mängd utan även beskaffenheten av de författningar, som regementsintendenterna hava att tillämpa, kan bereda dem stora vanskligheter i tjänsten, därpå har jag haft åtskilliga bevis under förvaltningen av militieombudsmansämbetet.»

I ämbetsberättelsen till 1922 års riksdag återfinnes å sid. 9 följande uttalande: »I ämbetsberättelsen till 1918 års riksdag framhöll dåvarande militieombudsmannen de svårigheter, under vilka regementsintendenterna arbeta på grund av såväl göromålens mängd som beskaffenheten av de författningar, de hade att tillämpa. Även om, sedan nämnda år, upphörandet av krigsinkallelserna och minskningen i tjänstgöringstidens längd för vissa värnpliktiga o. s. v. medfört väsentlig minskning i regementsintendenternas arbetsbörda, torde dock i stort sett deras arbete fortfarande få anses relativt betungande särskilt på grund av svårigheten att erhålla kvalificerade biträden. Detta förhållande är naturligen i sin tur ägnat att öka betydelsen av de nyssnämnda svårigheter, som författningarnas beskaffenhet medföra. Utan tvivel måste ock den mångfald av olikartade göromål, som samtidigt under en arbetsdag kunna ankomma på regementsintendentens åtgärd, i hög grad för honom försvåra den på en allmän överblick av författningarnas grunder och detaljer beroende kontrollen över förvaltningsarbetet i dess helhet vid hans expeditioner.

Vid de av militieombudsmannen verkställda inspektioner har framgått, hurusom beträffande vissa regementsintendentens förvaltningsgrenar, de rörande kontrollen utfärdade föreskrifter i regel i något avseende åsidosättas. Detta är särskilt förhållandet ifråga om föreskrifterna rörande kontrollen över förvaltningen av intendenturmateriel och förplägnadsartiklar. De olika arbetsuppgifter, som tillhoppa bilda ett kontrollsystem, hava här fördelats å flera funktionärer, som icke alla äga eller kunna äga insikt om ändamålet med vad dem åligger. Vad som åsidosättes bliver så gott som undantagslöst, såsom tjänstefel betraktat, ringa, under det verkan därav kan bliva, att kontrollarbetet i övrigt väsentligt förlorar i värde.

I vad mån nu anförda förhållanden äro att tillskriva den ena eller andra av ovan antydda orsaker, torde vara svårt att avgöra, särskilt vid det förhållandet, att vid några regementen samtliga föreskrifter såväl i huvudsak som i sina detaljer synas noggrant följas.

Emellertid torde, åtminstone vad regementsintendenterna angår, arbetsbördan få anses utgöra förklaringen till det i och för sig anmärkningsvärda förhållandet, att av arméförvaltningens särskilda departement utfärdade nya föreskrifter, även i väsentliga ämnen, icke komma i allmän tillämpning förr än avsevärd tid förflutit efter det de anbefallts till efterrättelse.»

Av samtliga dessa vittnesbörd framgår, att det är tillfullo styrkt och av alla myndigheter, som haft frågan om hand, utan invändning medgivet, att regementsintendenterna hava en alltför omfattande arbetsbörda och att det förvaltningsansvar, som organisationen lagt på deras axlar, är större än vad man rimligen kan begära av en person. Då detta förhållande sålunda blivit tillfullo styrkt, vill jag endast hänvisa till faktum, att trots allt erkännande av det befogade i särskild ersättning till denna grupp befattningshavare intet av de förslag om särskilda arvoden och om felräkningspengar, som vid förarbetena till den militära löneregleringen förevarit, blivit förverkligade, utan hava regementsintendenterna fortfarande, trots all erkänd arbetsbörda och förvaltningsansvar, endast de för motsvarande officerare vid trupp fastställda löneförmåner.

Korrektivet emot den överväldigande arbetsbördan torde väl närmast vara en organisationsfråga, att fördela arbete och ansvar på flera händer eller att bereda regementsintendenterna erforderlig kvalificerad arbets hjälp. Det torde därför vara av nöden, att försvarsrevisionen får sin uppmärksamhet riktad härå, så att i den nya försvarsorganisationen regementsintendenternas ställning till åtnädd för arméns förvaltning varder mera överensstämmande med deras ansvar än hittills, varvid särskilt frågan om deras placering på avlöningsskalan torde kunna lösas under jämförelse med jämförliga befattningar utom försvarsväsendet. Då denna lösning av frågan emellertid icke är inom räckhåll för det närmaste året, synes en ringa avlöningsökning utöver den nu fastställda vara mer än väl motiverad och åtminstone visa befattningshavarna att de ej äro bortglömda.

Med anknytning till de siffror, som på sin tid framlades av 1918 års militära avlöningssakkunniga, synes införande av arvoden om 600 kronor till varje regementsintendent ävensom beredande av felräknings-

pengar om 300 kronor, allt för år räknat, vara en gärd av rättvisa mot dessa befattningshavare och i varje fall icke föregripa någon verklig reglering av deras avlöningsförhållanden.

Med anledning av vad sålunda anförts får jag hemställa,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t i samband med den militära löneregleringen dels begära, att utredning företages om lämpligaste organisationen av truppförbandsförvaltningarna och i samband därmed regementsintendenternas ställning;

dels ock i avvaktan på härav kommande förslag i den provisoriska löneregleringen för år 1923 medgiva, att till innehavare av regementsintendentsbefattning må utgå arvode med 600 kronor för år och felräkningspenningar med 300 kronor för år.

Stockholm den 27 april 1922.

J. Fjellman.